

Les mesures d'atenció a la diversitat

Llorenç Andreu Barrachina
Anna Ristol Orriols

PID_00155522

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Objectius.....	5
1. Les mesures d'atenció a la diversitat.....	7
2. Lectures.....	10

Objectius

Amb el material d'aquest mòdul es pretén que assolii els objectius següents:

- 1.** Conèixer diverses mesures d'atenció a la diversitat i identificar des de quins nivells es planifiquen.
- 2.** Reconèixer elements per a l'organització de centres que afavoreixin l'atenció a la diversitat.
- 3.** Fer una aproximació a les diverses mesures curriculars per a atendre les necessitats educatives dels alumnes.
- 4.** Conèixer quins suports es poden oferir des del centre per a atendre la diversitat de l'alumnat.
- 5.** Conèixer què són els serveis educatius i quines funcions duen a terme.

Competència general

Desenvolupament d'estratègies per aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat d'alumnes.

1. Les mesures d'atenció a la diversitat

En aquest mòdul fem un recull de les mesures, suports i serveis que des dels centres educatius tenim a l'abast per a atendre la diversitat de l'alumnat.

L'articulació de les mesures per a atendre la diversitat ha de fer-se d'acord amb una estratègia de conjunt que vagi des del disseny mateix del sistema educatiu i la seva ordenació, fins al desenvolupament d'activitats d'ensenyament-aprenentatge, passant per tots els nivells intermedis de planificació i decisió curricular.

Entenem que la intervenció del professorat, incloent-hi el professor d'orientació educativa, ha de procurar ser el màxim de normalitzada; per tant, aquestes mesures han de partir de les més ordinàries possibles i, si no n'hi ha prou i s'escau, optar per mesures més extraordinàries.

Segons les instruccions d'inici de curs (Resolució de 29 de maig de 2009, relativa a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària per al curs 2009-2010), el professorat ha d'organitzar l'activitat docent tenint en compte les característiques del seu alumnat i la diversitat de necessitats i ritmes d'aprenentatge.

Les primeres **mesures d'atenció a la diversitat** de necessitats de l'alumnat han de formar part de la **programació general** del grup classe i són el conjunt d'estratègies que ha d'adoptar el professorat de les diferents matèries per ajustar la programació a les necessitats de tot l'alumnat del grup.

Els criteris d'**avaluació** s'han d'establir d'acord amb els objectius programats i l'assoliment de les competències bàsiques, i s'han de diversificar els procediments i les activitats d'avaluació per facilitar l'avaluació contínua i regular el procés d'aprenentatge de l'alumnat. Al mateix temps, cal potenciar l'autoavaluació i la coavaluació com a mesures de regulació de l'aprenentatge.

Les mesures d'atenció a la diversitat de necessitats de l'alumnat que formen part de la programació general del grup classe no es limiten al reforç i ampliació d'aprenentatges. Per exemple, el fet d'aplicar estratègies de treball cooperatiu i la intervenció de més d'un professor o professora a l'aula permeten una atenció més personalitzada a l'alumnat en general.

Referència bibliogràfica

J. Cabrerizo; M. J. Rubio (2007). *Atención a la diversidad. Teoría y práctica*. Madrid: Pearson Educación.

Complementàriament a les **estratègies** que ha d'adoptar el professorat a l'aula per atendre les necessitats de tot l'alumnat, els centres poden aplicar altres mesures organitzatives per atendre la diversitat a la part comuna del currículum, com ara agrupar els alumnes en les diferents matèries segons les diverses propostes didàctiques.

Tots els centres tenen, afegit al nombre de professors necessaris segons el currículum, un nombre de professors per a poder atendre la complexitat de l'alumnat, incloses les necessitats educatives especials de l'alumnat amb discapacitat i de l'alumnat amb problemes de conducta.

L'increment de professorat que s'assigna a cada centre per a atendre la complexitat que comporta la diversitat de l'alumnat té com a finalitat facilitar atenció específica als alumnes que presenten dificultats per a assolir els aprenentatges. Amb la mateixa finalitat d'atenció a la diversitat de necessitats educatives de l'alumnat de l'etapa d'educació secundària obligatòria, es prioritzarà la dedicació de les hores de professorat que estiguin disponibles per ajustament dels horaris personals, un cop cobertes les prescripcions curriculars dels diferents ensenyaments del centre. Les hores de professorat per atendre la complexitat de l'alumnat no poden usar-se per a disminuir simplement la ràtio alumnes/grup de manera generalitzada sense cap altre criteri.

Les mesures per a atendre la diversitat de necessitats educatives de l'alumnat poden ser organitzatives (agrupaments flexibles, suport en petits grups o de manera individualitzada preferentment dins l'aula ordinària o atenció fora de l'aula...) però han d'incidir, fonamentalment, en les estratègies didàctiques i metodològiques i en el procés d'avaluació de l'alumnat.

La **comissió d'atenció a la diversitat** (CAD) de cada centre és la que promourà i supervisarà el conjunt d'actuacions per atendre la diversitat. Tal com dicten les instruccions d'inici de curs (Resolució de 29 de maig de 2009 relativa a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària per al curs 2009-2010), a fi de planificar, promoure i fer el seguiment d'actuacions que es duguin a terme per a atendre la diversitat de necessitats educatives de l'alumnat, es constituirà en cada centre la comissió d'atenció a la diversitat, presidida pel director o directora o el/la coordinador/a pedagògic/a.

Llevat que el centre n'aprovi una altra composició equivalent, la comissió d'atenció a la diversitat està formada per:

- El director o la directora o el/la coordinador/a pedagògic/a.

- El professor o professora d'orientació educativa i, si escau, el/la mestre/a de pedagogia terapèutica.
- El/la coordinador/a d'ESO.
- El/la coordinador/a de llengua, interculturalitat i cohesió social del centre.
- Els caps de departament o altre professorat que el centre consideri convenient.
- Els professionals de la USEE, si escau.
- El o la professional de l'equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) que intervé en el centre.

Correspon a la comissió d'atenció a la diversitat:

- La concreció de criteris i prioritats per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat.
- L'organització, ajustament i seguiment dels recursos de què disposa el centre i de les mesures adoptades.
- El seguiment de l'evolució de l'alumnat amb necessitats educatives especials i específiques.
- La proposta, si escau, dels plans individualitzats i les altres funcions que en aquest àmbit li atribueixi el centre mateix.

El Decret 143/2007, de 26 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria preveu en l'article 23.3 que cada centre ha d'establir els principis per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat.

És recomanable que els centres puguin recollir aquests principis en un **pla d'atenció a la diversitat**, que ha de formar part del PEC. Aquest pla inclourà totes les actuacions que es duran a terme per atendre les necessitats educatives específiques de l'alumnat. Correspon a la comissió d'atenció a la diversitat la concreció per a cada curs escolar d'aquest pla d'atenció a la diversitat de l'alumnat.

2. Lectures

Les lectures que proposem en aquest mòdul procuren fer un repàs de tots els nivells que s'han de tenir en compte alhora d'atendre les necessitats educatives de l'alumnat:

- L'organització del centre.
- Els diferents tipus d'adaptacions.
- Els suports a l'aula.
- Els serveis, recursos i professionals implicats.

Tot seguit, fem una petita síntesi de cada una de les lectures que componen aquest mòdul:

- **J. Masalles; A. Rigol (2000).** "L'organització de centres en el marc d'un model participatiu de gestió educativa. Criteris i objectius en relació amb l'atenció a l'alumnat". A: M. del Mar Aldámiz-Echevarría; J. Alsinet; E. Bassedas; N. Giné; J. Masalles; M. Masip; E. Muñoz; C. Notó; A. Ortega; M. Ribera i A. Rigol. *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat* (cap. 4). Barcelona: Graó.

Aquest text bàsicament ens ofereix un exemple de concreció organitzativa en un centre d'educació secundària i en revisa els aspectes següents:

- Les estructures bàsiques de coordinació del professorat.
- L'organització de l'alumnat i del currículum.
- l'organització de l'espai i del temps.

- **M. Aldámiz-Echevarría; E. Bassedas; A. Ortega (2000).** "Les adaptacions curriculars". A: M. del Mar Aldámiz-Echevarría; J. Alsinet; E. Bassedas; N. Giné; J. Masalles; M. Masip; E. Muñoz; C. Notó; A. Ortega; M. Ribera; A. Rigol. *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat* (cap. 3). Barcelona: Graó.

Tal com indica el títol, aquest text tracta de les adaptacions curriculars, i ho fa en els seus diferents nivells. Per introduir el tema, ens parla de l'adaptació del currículum en el marc normatiu actual, deixant clar que les adaptacions s'han d'entendre com un conjunt de decisions que pren el centre per tal d'ajustar l'acció educativa a les necessitats de l'alumnat, amb l'objectiu que aquest pugui accedir al desenvolupament integral com a persona. A continuació, ens detalla què es pot adaptar: el projecte curricular de centre (PCC), les programacions i l'adaptació curricular individualitzada (ACI).

I, a partir d'aquí, es dedica a desenvolupar aquests tres últims punts. Tant de les adaptacions del currículum a través del PCC com de les adaptacions

Nota

És especialment interessant l'apartat d'organització de l'alumnat i l'organització del currículum, ja que inclou una variada sèrie de recursos i estratègies per a atendre la diversitat de l'alumnat.

del currículum a través de les Programacions, es centra en el què cal ensenyar; com cal ensenyar; quan cal ensenyar; i què, com i quan cal avaluar. Pel que fa a l'ACI explica què són i com es duen a terme i en facilita un model concret.

- **C. Notó** (2000). "Els suports a l'aula". A: M. del Mar Aldámiz-Echevarría; J. Alsinet; E. Bassedas; N. Giné; J. Masalles; M. Masip; E. Muñoz; C. Notó; A. Ortega; M. Ribera; A. Rigol. *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat* (cap. 2). Barcelona: Graó.

Aquest text recull diversos recursos que poden servir de suport a l'aula tant al professorat com a l'alumnat i en plantejant els avantatges i els inconvenients. Aquests recursos els classifica en funció de si van dirigits al professorat o a l'alumnat. Aleshores, els subdivideix en directes o diferits, i els diferits els subdivideix tenint en compte si són interns o externs. Fixeu-vos que en els apartats titulats "Estratègies de gestió d'aula" i "Estratègies d'aula" ens adreça a un altre capítol, que en el cas d'aquesta guia correspon a l'última lectura d'aquest mòdul.

- **Ll. Andreu; M. Sanz** (2009) *Els serveis educatius de Catalunya*.

Què són els serveis educatius, quins n'hi ha a Catalunya i quines finalitats tenen és l'objectiu d'aquest text. Els serveis educatius són equips multiprofessionals que assessoren i donen suport als centres educatius. Es classifiquen en tres tipus i el text recull què són cada un d'aquests recursos i quines funcions desenvolupen:

- Els serveis educatius de zona (que inclouen els CRP, els EAP i els ELIC).
- Els serveis educatius específics (que inclouen els CREDA, CREDV, SEEM i SEETDiC).
- Els camps d'aprenentatge.

- **J. Agelet; E. Bassedas** (1997). "Algunos modelos organizativos, facilitadores del tratamiento de la diversidad, y alternativos a los agrupamientos flexibles". *Aula de Innovación Educativa* (núm. 61).

Aquest article ens presenta diversos models per a atendre la diversitat a l'aula i que són alternatius als freqüentment utilitzats agrupaments flexibles. L'article defensa que hi ha models que poden ser més respectuosos amb la diversitat que els agrupaments flexibles. Aquests models són:

- Els tallers i racons.
- Dos docents a l'aula.
- Diferenciació per nivells d'aprenentatge.
- Pla de treball.
- Contracte didàctic.
- Els grups cooperatius
- Els projectes de treball.

De cada un d'aquests models n'explica què pretén, com pot funcionar, quins són els requisits previs a l'aplicació del model, el tipus de continguts

que es poden treballar amb més facilitat i les etapes educatives en les que normalment s'apliquen.